

1. Загальні поняття про систему внутрішнього контролю

ТЕМА 1 ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

1. Загальні поняття про систему внутрішнього контролю

Контроль у широкому розумінні – це процес, який повинен забезпечити відповідність функціонування керованого об'єкта прийнятим управлінським рішенням, і спрямований на успішне здійснення поставлених цілей.

В загальному розумінні контроль – це збір, обробка та аналіз інформації про фактичні результати діяльності підприємства, порівняння їх з плановими показниками, виявлення відхилень та їх причин, розробка заходів, необхідних для досягнення поставлених цілей, тому здійснення контролю супроводжується встановленням і використанням стандартів і критеріїв.

Контроль як функція управління дозволяє своєчасно виявити та ліквідувати ті передумови і фактори, які заважають ефективному веденню виробництва, успішному досягненню поставленої мети, відкоригувати діяльність підприємств, організацій чи їх структурних підрозділів.

Контроль, як функція менеджменту, зводиться до контролю планів, повноважень персоналу, документального оформлення бізнес-процесів.

Основні причини, що забезпечують необхідність контролю:

- низька свідомість окремих працівників стосовно ощадливості й збереження суспільної власності;
- не завжди ефективний попередній та поточний контроль з боку керівників, бухгалтерів установ;
- недоліки в доборі кадрів матеріально-відповідальних осіб, неякісна інвентаризація, недосконалість системи матеріальної відповідальності тощо.

Основне призначення контролю складається:

1. Загальні поняття про систему внутрішнього контролю

– у попередженні незаконних чи неекономічних з погляду інтересів підприємства господарських і фінансових операцій на початковій стадії ухвалення управлінського рішення;

– у виявленні порушень у роботі суб'єктів господарювання та встановленні їх причин;

– в узагальненні позитивного досвіду господарської діяльності.

Виділяють наступні види контролю:

- державний контроль, який здійснюється органами державної влади;

- відомчий контроль, який проводиться Контрольно-ревізійними управліннями міністерств і відомств;

- внутрішньогосподарський контроль, який здійснюється фінансовими службами підприємств, організацій та установ;

- незалежний контроль, який проводиться спеціалізованими аудиторськими фірмами і службами.

У системі менеджменту контроль, залежно від того, якими органами він здійснюється, підрозділяється на:

– зовнішній контроль, що проводиться зовнішніми органами управління та нагляду,

– внутрішній контроль, що реалізується самими підприємствами в процесі управління.

Зовнішній контроль визначається законодавчими вимогами про наявність державного нагляду за діяльністю підприємств. Державний нагляд припускає розробку та застосування спеціальних правил та інструкцій зі здійснення діяльності підприємств з контролем за дотриманням таких норм включно.

Внутрішній контроль на підприємстві – це процес, що повинен реалізовуватися постійно повноважними органами управління (починаючи з наглядової ради, менеджерів усіх рівнів) і співробітниками підприємства із

1. Загальні поняття про систему внутрішнього контролю

застосуванням певних процедур і методів контролю на базі доступної інформації.

На практиці зустрічаються різні визначення поняття «система внутрішнього контролю». Під «системою внутрішнього контролю» розуміють сукупність методик і процедур, прийнятих керівництвом економічного суб'єкта для впорядкованого та ефективного ведення господарської діяльності, що, зокрема, включає організовані нагляд і перевірку усередині даного суб'єкта.

Визначення внутрішнього контролю з погляду його бухгалтерського розуміння є таким: внутрішній контроль являє собою структуру, політику, правила, процедури із забезпечення збереженості активів підприємства та надійності бухгалтерських записів.

Створення системи внутрішнього контролю може бути продиктовано наступними основними причинами:

- розуміння керівництвом значення внутрішнього контролю для розвитку організації;
- вимоги наглядових органів (Наприклад, новий Закон про бухгалтерський облік та законодавство що регулює діяльність кредитних організацій);
- вимоги інвесторів при залученні іноземних позик або розміщенні акцій на зарубіжних біржах.

Належний внутрішній контроль дає достатню впевненість у тім, що:

- транзакції авторизовано належним чином;
- транзакції вчасно та точно відображаються у звітності, відповідно до стандартів обліку;
- доступ до активів компанії здійснюється виключно авторизовано;
- фізична наявність активів регулярно звіряється з бухгалтерськими записами.

1. Загальні поняття про систему внутрішнього контролю

Суб'єктами системи внутрішнього контролю виступають служба внутрішнього аудиту, Контрольно-ревізійний відділ, Інвентаризаційне бюро, стороння організація, що наймана для здійснення постійного внутрішнього контролю на договірних умовах.

Суб'єктів внутрішнього контролю, в залежності від рівня керівництва та рішень які вони приймають в повсякденній діяльності підприємства, можна представити п'ятьма рівнями:

Перший рівень – вищий менеджмент

Другий рівень – керівний менеджмент

Третій рівень – головні та провідні фахівці

Четвертий рівень – фахівці контрольних служб

П'ятий рівень – інші працівники

Що стосується об'єктів внутрішнього контролю, то під ними розуміється вся сукупність елементів системи підприємства, що потрапляють у зону дії контролю, а саме:

– господарська та фінансова діяльність підприємства, його дочірніх структур, філій;

– діяльність структурних підрозділів підприємства;

– окремі продукти, операції та угоди підприємства;

– діяльність окремих менеджерів та рядових працівників підприємства.

виробнича та фінансова діяльність (виробничо-фінансові цілі);

– надійність, повнота та своєчасність фінансової та управлінської інформації (інформаційні цілі);

– дотримання діючих законодавчих і нормативних актів (цілі дотримання безконфліктної взаємодії із зовнішнім середовищем).